

هیأت وزیران از جهاد کشاورزی خواست ۹۲ هکتار از اراضی واگذار شده را به منابع ملی برگرداند

دولت به داد میانکاله رسید

عکس / اسنا

زهره کشوری-دبیر گروه زیست‌بوم/ مصوبه‌ای که بهانه تخریب ذخیره‌گاه زیست‌کره میانکاله شده بود، روز یکشنبه توسط هیأت دولت لغو شد. این اقدام دولت چهاردهم به دنبال پیشنهاد شینا انصاری، رئیس سازمان حفاظت محیط زیست به مسعود پزشکیان، برای لغو جزء‌های (۴) و (۵) بند الف مصوبه‌ای بود که در ۲۳ اسفند ۱۳۹۹ به تصویب هیأت دولت وقت رسیده بود. در مصوبه جدید، دولت پزشکیان، وزارت جهاد کشاورزی را موظف کرد ۹۲ هکتار از اراضی واگذار شده به پروژه ساخت پتروشیمی میانکاله را به منابع ملی برگرداند.

کشگری۵ ساله

لغو این مصوبه نتیجه ۵ سال تلاش و کنشگری فعالان، کارشناسان، وکلای رسانه‌های حوزه محیط زیست و منابع طبیعی یا همراهی سازمان حفاظت محیط زیست در دولت سیزدهم و چهاردهم بود. کارشناسان منابع طبیعی و محیط زیست همان سال ۹۹ یادآوری کردند که مصوبه دولت وقت خلاف قانون است. خلاف قانونی که ساخت صنایع سنگین و آلوده در سه استان شمالی را ممنوع کرده بود.

یک‌سلسله تخلف

حنیف‌رضا گلزار کارشناس ارشد آب و خاک بیشتر درباره این مصوبه به «ایران» گفته بود: «همه ماجرا از مصوبه ۲۳ اسفند ۱۳۹۹ هیأت وزیران آغاز شد. اصل اساس این مصوبه با ماده ۲ مصوبه ۱۳۸۱/۷/۱۶ هیأت وزیران در خصوص ممنوعیت استقرار صنایع آلاینده در استان‌های شمالی در تضاد بوده، یعنی مصوبه اسفند ماه ۱۳۹۹ دولت در تناقض با مصوبه سال ۱۳۸۱ دولت است. جدای از این تناقض، خود مصوبه اسفند ۱۳۹۹ هیأت وزیران یک پارادوکس است».

این کارشناس محیط زیست با این اعتقاد که بندهای ۴ و ۵ این مصوبه با اهداف این مصوبه یوزره موارد تصریح شده در بند یک در تناقض است، توضیح داده بود: «چرا که در اهداف این مصوبه به صراحت آمده که با «هدف استفاده از متانول مازاد در فرآیند تولید پروپیلن» زنجیره تولید پلی پروپیلن در سه پارک تخصصی از جمله منطقه امیرآباد بهشهر که مشرف به تالاب میانکاله است، توسعه پیدا کند. یعنی مقرر بود با هدف مصرف بخشی از متانول مازاد کشور، پروپیلن تولید شود در حالی که در بند ۴ همین مصوبه، اذعان مندرج در بند یک نادیده گرفته شده و گاز طبیعی جایگزین متانول به‌عنوان ماده اولیه شده است. بروز چنین اشتباهی آن هم در سند بسیار مهمی مانند مصوبه هیأت وزیران بسیار شگفت‌آور و محل سؤال است».

به گفته این کارشناس، مهم‌ترین تخلفات رخ داده در پتروشیمی میانکاله، مربوط به فرآیند واگذاری زمین به این مجموعه است که از چندین جهت تخلف و قانون‌شکنی رخ داده. اول اینکه عرصه واگذار شده دارای طرح مصوب مرتعداری است و بر اساس قانون، عرصه دارای طرح را نمی‌توان به هیچ شخص حقیقی یا حقوقی برای تغییر کاربری واگذار کرد. ولی این اتفاق با تصمیم غلط کمیته فنی اداره کل منابع طبیعی مازندران رخ داد. دوم اینکه این عرصه در گذشته به بانک ایران زمین واگذار شده بود، یعنی مالک داشت. به بیان دیگر عرصه را در دو مقطع زمانی به دو متقاضی واگذار کرده‌اند. به گفته وی: «در توافقنامه واگذاری با بانک ایران زمین هم تأکید شده بود که جز کاربری کشاورزی، هیچ گونه تغییر کاربری دیگری در این عرصه مجاز نیست. این را با توجه به اهمیت منابع خاک آن عرصه در فرایند تولید محصولات کشاورزی و تحقق

یادگاری نویسی؛ حبس تا ۱۰ سال

یادگاری نویسی روی بناهای تاریخی، جرم محسوب می‌شود و طبق قانون مجازات اسلامی، امکان حبس تا ده سال برای مرتکبان آن وجود دارد. قوانین مهمی مانند ماده‌های ۵۵۸ و ۵۵۹ مجازات اسلامی برای جلوگیری از چنین تخریب‌هایی وضع شده‌اند و نهادهای حفاظتی موظف به مقابله با این رفتارها هستند. اجرای دقیق قوانین، آگاهی بخشی عمومی و تقویت نظارت‌ها می‌تواند به کاهش این رفتارها کمک کند. مسئولیت حفظ میراث فرهنگی بر عهده همه افراد جامعه است و ایجاد حس احترام نسبت به این آثار ارزشمند ضروری به نظر می‌رسد.

باستان شناسان درباره غارت محوطه های تاریخی کشور هشدار می دهند

هیروشیمای فرهنگی

عکس / ایران

زیست‌بوم- آنچه در جلسه هم‌اندیشی باستان‌شناسان گفته شد، ترسناک است. رئیس پیشین پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری می‌گوید، محموله‌ای شامل ۳ هزار شیء تاریخی که سال ۱۴۰۲ در فرودگاه امام توقیف شد، هفدهمین محموله بزرگ وارد شده به این فرودگاه است. رئیس موزه ملی کشور می‌گوید: «هنوز در کشور تخریب میراث جرم عمومی تلقی نمی‌شود.» حامد وحدتی نسب، استاد انسان‌شناسی پیش از تاریخ و رئیس انجمن علمی باستان‌شناسی ایران می‌پرسد، چرا گنج‌یابی که ۲۰ بار دستگیر شده‌اند به‌راحتی آزاد می‌شوند؟ او با تأکید بر ضرورت برخورد جدی و قهقری با مروجان گنج‌یابی و توقف فعالیت آنها در شبکه‌های اجتماعی، می‌گوید: «برابر قانون، گنج‌یاب مجرم است و باید دستگیر شود.» مصطفی دهپهلوان، رئیس پیشین پژوهشگاه میراث فرهنگی هم ماجرای حفاری و قاچاق آثار تاریخی را به تومور سرطانی برای ایران تشبیه می‌کند و می‌گوید: «این یک هیروشیمای فرهنگی است که در ایران اتفاق افتاده و قوه قهریه، قانون، قوه قضائیه و نیروی انتظامی باید سریع‌تر وارد عمل شوند.»

او می‌گوید: «اطلاعات هزار اکاننت را استخراج کردیم که نشان می‌دهد یک شبکه متشکل از تعدادی خوشه است که هر کدام زیرشاخه دارند. مثلاً صفحه‌ای خاص، در اینستاگرام در تابستان سال گذشته ۱.۴ میلیون دنبال‌کننده داشت و یک پستش ۷ یا ۸ میلیون بار دیده شد. گاه میزان بازدید پست‌های آنها بیش از تعداد دنبال‌کنندگان‌شان است.»

این اعداد زمانی معنادار می‌شود که آن را در کنار دنبال‌کنندگان صفحه موزه ملی ایران قرار دهید. «صباغیان همچنین تأکید می‌کند: «بررسی‌ها در این پژوهش نشان می‌دهد جست‌وجوی گنج‌یابی کمترین همبستگی را با نرخ بیکاری استان‌ها و بیشترین همبستگی را با خرافه دارد.»

پرونده‌های همیشه مفتوح

نوروز رجبی، باستان‌شناس و کارشناس رسمی دادگستری نیز در تعیین قدمت و ارزیابی اموال فرهنگی تاریخی به پرونده‌های بی‌سرانجام کشف و ضبط اشیای تاریخی در مبادی خروجی کشور اشاره می‌کند و می‌گوید: «تاواخر دهه شصت، حدود ۱۸ هزار شیء را در یکی از فرودگاه‌ها ضبط کردند، ولی سرانجام برای آن پرونده هیچ اتفاقی نیفتاد و خیلی‌ها هم در ماجرای آن دخیل بودند. اردیبهشت ۱۴۰۲ اتفاق مشابهی در یکی دیگر از فرودگاه‌ها رخ داد، اما آن پرونده به کجا رسید؟»

دستگاهی به نام طلاپای وجود ندارد

کوروش محمدخانی، رئیس جامعه باستان‌شناسی ایران هم با تخصص بررسی‌های ژئوفزیک و توپوگرافی در باستان‌شناسی می‌گوید: «دستگاهی به نام «طلاپای» یا «شعاع‌زن» و «نقطه‌زن» اصلاً وجود ندارد. اسباب‌بازی‌هایی که به نام فلزپای هستند، متأسفانه با آن عنوان فروخته می‌شوند. به ما می‌گویند نمی‌توانیم با آن برخورد کنیم چون در اکتشاف معدن استفاده می‌شود. من فارغ‌التحصیل کارشناسی مهندسی اکتشاف معدن هستم و قطعانه تأکید می‌کنم در اکتشاف معدن اصلاً از این دستگاه‌ها استفاده نمی‌شود، این دستگاه‌ها، اسباب‌بازی است؛ دستگاه‌هایی که با عنوان شعاع‌زن، نقطه‌زن، طلاپای و دفینه‌یاب معرفی می‌شود. در جنگ جهانی دوم دستگاه‌های الکترومغناطیسی برای اکتشاف مین ساخته شد که این دستگاه‌ها با روش الکترومغناطیس کار می‌کند، حساسیت مغناطیسی مواد زیر سطحی را اندازه‌گیری می‌کند و پتانسیل الکتریکی شعاع آن را مشخص می‌کند. وی افزود: «آنچه همه قاچاقچی‌ها می‌گویند نیست و حداکثر تا شعاع ۳۰ سانتی‌متر تا ۵۰ سانتی‌متر را مشخص کند، نه اینکه مثلاً جام حسنلورا در عمق ۶۰۰ متری یا ۷۰۰ متری از زمین تشخیص دهد. من به همه دانشجویان آموزش می‌دهم اینها دستگاه‌های مکان‌یابند، نه تصویر مشخص می‌کنند، نه شعاع مشخص می‌کنند، نه برای عمق خیلی زیاد کاربرد دارند، اصلاً و ابداً چنین دستگاه‌هایی ساخته نشده‌اند. به عنوان شخصی که تحصیل‌کرده این رشته است می‌گویم، دستگاهی به نام طلاپای وجود ندارد، چون از لحاظ علمی طلا جذب آهن‌ربا نمی‌شود و نمی‌تواند واکنش نشان دهد، بنابراین نمی‌توانیم این را اندازه‌گیری کنیم. دستگاه‌هایی که وجود دارد فقط برای شیادانی که آنها را می‌فروشند درآمد خیلی خوبی ایجاد کرده است.»

همین شکایت کردید، دنبال چه می‌گردید؟»

۱۷ محموله بزرگ

مصطفی دهپهلوان، رئیس پیشین پژوهشگاه میراث فرهنگی نیز به ماجرای کشف محموله بزرگی از آثار تاریخی در یکی از فرودگاه‌های کشور اشاره می‌کند و می‌گوید: «احتمالاً در خبرها خوانده‌اید محموله قاچاق اشیای تاریخی در یکی از فرودگاه‌های کشور کشف و ضبط شد و منتهم معرفی شد این هفدهمین محموله‌ای است که از این فرودگاه خارج می‌کند.»

کامیار عبیدی، باستان‌شناس و عضو هیأت علمی دانشگاه شهید بهشتی هم درباره ضرورت برخورد با مروجان گنج‌یابی می‌گوید: «باید از طریق قوه قهریه و قانون برخورد کرد. سال ۶۹ وزارت اطلاعات در عملیاتی، همه قاچاقچیان خیابان منوچهری را جمع کرد، هرچه در خانه‌هایشان داشتند ضبط کردند، همینطور پست هم خاور حامل اشیای عتیقه به موزه ملی آورده شد و به زیرزمین موزه ملی منتقل شد. آن موقع هم با آن سواد دوران دانشجویی می‌دیدیم که بیشتران تقلبی است که البته از اشیای اصل جدا کردند.» او آن برخورد قهقری را باعث کاهش شدید حفاری و قاچاق از سال ۶۹ تا ۸۰ می‌داند و می‌گوید: «سال ۶۹ تازه جنگ تمام شده بود، آن موقع چنین کاری کردند، امروز هم می‌توان این کار را دوباره انجام داد.»

حفاری غیرمجاز در اینستاگرام

مریم صباغیان، دانشجوی دانشکده مهندسی برق دانشگاه تهران و پژوهشگر آزاد نیز در مورد پژوهش باستان‌شناسان درباره جریان گنج‌یابی در فضای مجازی، می‌گوید: «اگر میزان جست‌وجوی کلید واژگان گنج‌یابی را در گوگل به عنوان شاخصی در نظر بگیریم که نمایانگر علاقه جامعه به گنج‌یابی است، می‌بینیم در ۱۵ سال گذشته در ابتدا این موضوع فقط در استان‌های بزرگ وجود داشته است. در دو سال بعد نیمه غربی کشور و چند سال بعد کل کشور درگیر می‌شود. در سال‌های اخیر جست‌وجوی کلیدواژه‌های گنج‌یابی از وب‌سایت‌ها به شبکه‌های اجتماعی انتقال پیدا کرده است.

بیش از ۹۰ درصد محتوای گنج‌یابی که توسط مردم دیده می‌شود، در اینستاگرام قرار دارد، چند درصد در یوتیوب و زیریک درصد در وب‌سایت‌ها بوده است. اگر کاری می‌خواهد انجام شود باید در اینستاگرام انجام شود و صفحات آنها در این فضا بسته شود. بررسی‌ها نشان می‌دهد در یک بازه ۴۵ روزه، پست‌هایی با هشتگ «دفینه» روزهان یک و نیم میلیون بار دیده می‌شود. این اعداد برای کشوری در جمعیت مایعنی فاجعه. اعداد کنار جمعیت معنی پیدا می‌کند.»

یک پرسش تکراری

این سؤال تکراری، ذهن باستان‌شناسان را آزار می‌دهد. آنها این سؤال را در یک هم‌اندیشی که در خانه اندیشمندان علوم انسانی برگزار شد؛ پرسیدند. چرا با وجود محرز بودن هوبت و تخلف جویندگان گنج، با آنها برخوردی نمی‌شود؟ کامیون تجهیزات را وارد میانکاله کرده و شروع به برداشت خاک از منطقه کرد. شکایت امداران هم از او به جایی نرسید. مجری حتی در یک مرحله از علی سلاجه هم شکایت کرد. البته رأی دادگاه به نفع سلاجه تمام شد چون براساس حکم صادر شده او قانون را رعایت کرده بود. مجری در سال جدید در منطقه فنس کشی شده دوربین نصب کرد و تابلوی بزرگی هم با نام «پتروشیمی مازندران» را جلوی ورودی زد. بی‌توجهی او به قانون، تمییع حقوق دامداران، نادیده گرفتن دستور رئیس‌جمهوری و... به استعفاى دسته جمعی اعضاء و مدیران دوروستای لمرز و حسین آباد منتهی شد.

رئیس‌جمهوری پیش از این دستور توقف اجرای پروژه را صادر کرده بود اما مجریان طرح به این دستور رئیس‌جمهوری هم توجهی نکردند. لذا این مطالبه به صورت ملی شکل گرفت که دولت باید مصوبه دولت پیشین که مورد استناد مجریان پروژه بوده را لغو کند. روز یکشنبه این مطالبه جامه عمل پوشانده شد و در جلسه هیأت دولت مصوبه یاد شده از سوی هیأت وزیران لغو شد.

اجرای قانون با یک کلیک

افرادی که ذهن باستان‌شناسان را به خود مشغول کرده‌اند، یکی دو نفر نیستند. هر روز به تعداد آنها اضافه می‌شود. آنها در فضای مجازی، خود را کارشناس معرفی می‌کنند و از افراد ناآگاه حق کارشناسی می‌گیرند. وحدتی نسب می‌گوید: «کارشناسی آنها به این معناست که فلان کوه شبیه به یک چیزی است و اگر ۱۰ متر کاهش در کوهستان داشته باشید به گنج می‌رسید. عقل سلیم می‌گوید به سراغ کسی که سازمان کلاه گذاشته برویم و بگویم «پول کارشناسی را که به شما دادم برگردان» ولی چه پاسخی می‌گیریم؟ این اتفاق اگر در کوه‌ها و تپه‌ها رخ دهد می‌گوییم محیط زیست را تخریب می‌کنند ولی آنها به تپه‌ها و مناطق باستانی می‌روند. او خواست جامعه باستان‌شناسی را بسنن صفحه‌های مجازی این افراد در اینستاگرام اعلام می‌کند و می‌گوید: «این کار برای متولیان به اندازه زن یک انگشت روی دکمه است، ولی وقتی این قافزا را مطرح می‌کنیم درباره حقوق افراد صحبت می‌کنند.»

ابعاد پدیده برای مسئولان روشن نیست

جرتیئل نوکنده، رئیس موزه ملی ایران نیز اعتقاد دارد که ابعاد این پدیده شوم برای مردم و مسئولان روشن نیست، او می‌پرسد: «اما چرا مردم و دولت، تخریب میراث فرهنگی را جرم عمومی نمی‌دانند؟ تخریب میراث فرهنگی امنیت سرزمین ما را تهدید می‌کند اما آن را جرم نمی‌دانند. شاید چون ما کم آموزش داده‌ایم. به ما

در کلاس‌های باستان‌شناسی، مدیریت میراث فرهنگی یاد نداده‌اند. قبلاً اداره معرفی و آموزش در وزارت میراث فرهنگی وجود داشت که وظیفه آموزش جامعه را داشت و جلسات آموزشی برگزار می‌کرد. الان کجاست؟ اینها مسائل زیرساختی است که باید پیگیری شود.»

نوکنده برای حرف‌هایش شاهد هم می‌آورد. میراث فرهنگی شکایت می‌کند و یکی از مسئولان خواستار بازدید از تپه‌ای متعلق به هزاره ششم می‌شود. رئیس موزه ملی می‌گوید: «آن فرد، چند بقایای استخوانی را دید و با بایش به آن لگد زد و گفت که برای

